

Abstract. The article describes the organization of the educational process in the formation of research capabilities at the stages of the initiation of engineering training and training of engineers for agriculture, the introduction of techniques with elements of research, the wide involvement of students in research work, the introduction of research work of students as an indispensable element of the educational process, research training of engineers in the agricultural profile, the focus of modern education.

Keywords: research capabilities, system, methodical system, teaching methods, engineer of an agricultural profile.

УДК 378.035.6 : 34 + 82

ВИХОВАННЯ МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ ГРОМАДЯНИНА-ПАТРІОТА У ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ ДОКУМЕНТАХ

Н.А. ВАРИВОДА, магістрантка кафедри педагогіки

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: variwoda@ukr.net

Анотація. У статті розглядаються основні аспекти виховання майбутніх громадян нашої держави на засадах морально-патріотичних цінностей та аналізується їх відображення як у педагогічній літературі, так і у діючих нормативно-правових актах. Вказується, що проблему виховання моральних цінностей досліджували як педагоги-класики, так і сучасні педагоги-новатори. Зазначається, що зміст та теоретико-методологічні основи морального виховання всебічно висвітлюються у нормативно-правових документах. Акцентується увага на важливості виховання морально-патріотичних цінностей у підростаючого покоління громадян.

Ключові слова: моральне виховання, патріотичне виховання, патріотизм, патріотичні цінності, національна самосвідомість, національні герої.

Актуальність (Introduction). На сьогодні одним із пріоритетних завдань держави є формування свідомого громадянина, всебічно розвиненої, гуманістично спрямованої особистості із сформованим світоглядом та яскраво вираженими морально-патріотичними якостями. Тема виховання громадянина-патріота є дуже актуальною, адже вона стосується кожного з нас і є тісно пов'язаною з політичною ситуацією в державі, з захистом національних інтересів України. Саме від рівня розвитку морально-патріотичних якостей у людини залежить її ставлення до своєї країни, народу, оточуючого середовища, культурної спадщини. Утвердження моральних цінностей у свідомості людини – завжди актуальна проблема психолого-педагогічної науки, що відображено в завданнях сучасної освіти, зафіксованих у нормативно-правових актах та програмних документах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій (Analysis of recent researches and publications). Ще з давніх часів проблеми морально-патріотичного виховання досліджували багато науковців: Нестор Літописець, Ярослав Мудрий, Іларіон, Володимир Мономах, П.Орлик, Г.Сковорода, Т.Шевченко, П.Куліш, Леся Українка, І.Франко, М.Грушевський, В.Винниченко, С.Рудницький. У працях таких педагогів, як Х.Алчевської, Г.Ващенко, О.Духновича, І.Огієнка, С.Русової, К.Ушинського, Я.Чепіги, А.Макаренка та В.Сухомлинського теж досліджено багатогранні аспекти патріотичного виховання особистості [3]. У сучасній педагогічній науці окремі аспекти морального та національно-патріотичного виховання розробляють І.Бех, Н.Волошина, Г.Шевченко, А.Капська, В.Неділько, Є.Пасічник, Б.Степанишин, О.Вишневський, В.Кремень, Ю.Бондаренко, В.Довбищенко, Р.Захарченко, П.Ігнатенко, В.Каюков, О.Онищук, С.Павх, Р.Сопівник [14] та ін.

Мета (Purpose). Дослідити основні засади виховання моральних цінностей громадянина-патріота у педагогічній літературі та нормативно-правових документах.

Методи (Methods). У процесі дослідження застосовано наступні методи: аналіз, синтез, узагальнення, систематизація.

Результати (Results). У центрі останніх громадських та наукових дискусій часто

з'являється моральна проблематика як життя окремої особистості, так і суспільства в цілому. Звичайно, сучасний період існування нашої держави на шляху до євроінтеграції досить непростий, і не останню роль у цьому відіграє низький рівень розвитку морально-патріотичних якостей у переважній більшості громадян нашого суспільства. Постає нагальна потреба вдосконалення морально-патріотичного виховання дітей та молоді, надання системності цьому вкрай важливому для держави процесу.

Реформування і розвиток освіти в Україні відповідно до вимог Болонської декларації та на засадах компетентнісного підходу вимагає формування у майбутніх громадян не тільки знань, умінь і навичок, а й здатностей, цінностей та особистісних якостей [13].

Зміст та теоретико-методологічні основи морального виховання всебічно висвітлюються у Законах «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про позашкільну освіту», «Про охорону дитинства», в національній програмі «Діти України», «Концепції виховання дітей та молоді в національній системі освіти», «Концепції позашкільної освіти та виховання», Національній доктрині розвитку освіти «Україна в XXI ст.», Державній національній програмі «Освіта України XXI ст.» та в інших нормативних документах. Дані джерела наголошують на необхідності формування національної свідомості та патріотизму, виховання любові до розбудови національної державності, участі молоді в практичних справах розбудови нашої держави, формування в дитини почуття гідності, гордості за свою Батьківщину, вірності Україні.

Крім цього, сучасні концепції національного виховання наголошують на важливості національної спрямованості освіти, її органічної єдності з національною історією та традиціями. Отже, моральна спрямованість виховної роботи вимагає поєднання національного і загальнолюдського у формуванні національної самосвідомості дитини.

Патріотичне виховання є одним із найважливіших елементів суспільної свідомості, адже саме від рівня патріотизму громадян залежить життєздатність держави, її цілісність.

Патріотизм є одним із найсуттєвіших показників моральності людини і водночас соціально-історичним явищем. Елементи його виникли як усвідомлення родових зв'язків, обрядів, звичаїв. Слово «патріотизм» (від «πατρίς») має грецьке походження і в перекладі означає «любов до Батьківщини, Вітчизни» [3]. Він являє собою високе моральне почуття, фундаментальну якість людини, яка не залишається незмінною як за своїм змістом, так і за формами вияву та значенням. Незважаючи на те, що поняття «патріотизм» - правічне, на кожному етапі розвитку людства воно набувало нового змісту. Але такі його основні риси як любов до Батьківщини, відстоювання її інтересів, боротьба за її волю, честь і славу, любов до народу, родини, сім'ї, а також захист та відродження рідної мови, науки, освіти, культури, мистецтва, духовних традицій народу є надзвичайно актуальними і сьогодні. Отже, дане поняття має конкретно-історичний, суспільно-політичний і національний характер.

У «Педагогічному енциклопедичному словнику» вказується, що найбільш глибоке розуміння національного патріотизму з'являється на початку XV століття і пов'язується, в першу чергу, з подвигом французької народної героїні Жанни д'Арк, яка боролася за незалежність від чужоземців на своїй землі. В подальшому і в інших країнах національний патріотизм формувався під впливом боротьби за свою незалежність [2, с. 185].

В Енциклопедії освіти поняття «патріотизм» трактується як «суспільний моральний принцип діяльного ставлення до свого народу, що віддзеркалює національну гордість і любов до Вітчизни, громадянську відповідальність за її долю, а також емоційне підпорядкування особистістю свого життя спільним національним інтересам і виявляється в готовності служити Батьківщині й захищати її від ворогів» [5, с. 633].

У психолого-педагогічному словнику поняття «патріотизм» розглядається як почуття любові до своєї Вітчизни, готовності підкорити свої особисті інтереси загальним інтересам країни, вірно служити їй і захищати її [8, с. 571]. Отже, патріотизм – це свідомо громадянська позиція, особлива спрямованість самореалізації і соціальної поведінки громадянина.

Як вважають І.Д. Бех та К.І. Чорна, патріотизм – це стійка характеристика людини, яка проявляється в її свідомості, моральних ідеалах та цінностях, у реальній поведінці та вчинках. Відтак, основою для сучасного патріотичного виховання виступають ціннісні орієнтації, які з віком дітей змінюються, стають стійкими, вмотивованими, спонукають діяти у світі з позиції патріота [1, с. 192-193].

Н. Волошина визначає патріотизм як одну з найбільш значимих, незмінних цінностей, що властива всім сферам життя суспільства й держави, яка виражає ставлення особистості до своєї Батьківщини й характеризує вищий рівень її розвитку в процесі діяльності на благо Батьківщини. Він являє собою своєрідний фундамент суспільного й державного устрою, ідеологічну опору його життєздатності, одну з основних умов ефективного функціонування всієї системи соціальних і державних інститутів [4, с. 360].

Проаналізувавши і узагальнивши підходи до розуміння патріотизму, Н.Волошина формулює вихідні теоретичні й методичні установки його визначення.

По-перше, патріотизм, якщо мати на увазі його генезис, виникає й виявляється як почуття, усе більше соціалізуючись і морально піднімаючись за допомогою духовного збагачення особистості.

По-друге, процес розвитку почуття патріотизму нерозривно пов'язаний з його дієвістю, що виявляється в активній соціальній діяльності, конкретних діях і вчинках, що здійснює суб'єкт в ім'я Батьківщини.

По-третє, патріотизм, будучи глибоко соціальним за своєю природою явищем, являє собою не тільки найважливішу грань суспільства, але й джерело його існування й розвитку, виступає як атрибут життєздатності соціуму.

По-четверте, в якості основного суб'єкта патріотизму виступає особистість, пріоритетним соціально-моральним завданням якої є усвідомлення своєї історичної, культурної, національної, духовної й іншої належності до Батьківщини, що визначає зміст і стратегію її життя.

По-п'яте, патріотизм нерозривно пов'язаний з духовністю. Будучи піднесеним почуттям, незамінною цінністю, джерелом і найважливішим мотивом соціально значимої діяльності, він властивий тій особистості (соціальній групі), що досягла значного духовно-морального й культурного рівня розвитку [4, с. 359].

На сьогодні, як правило, патріотизм розглядається на двох рівнях: як частина суспільної свідомості (настрої, цінності, норми) та як особистісне утворення (виявляється в свідомості, реальних вчинках, моральних ідеалах). Саме такий підхід до визначення поняття зазначається у Програмі патріотичного виховання дітей та учнівської молоді, що розроблена І. Бехом та К. Чорною.

Формування національної самосвідомості є одним з основних завдань морально-патріотичного виховання. Національна самосвідомість - це сукупність поглядів, знань, оцінок, ідеалів, що відображають специфічний зміст, рівень і особливості уявлень представників національної спільноти про минуле, сучасне і майбутнє свого розвитку, про місце та призначення серед інших спільнот і характер взаємовідносин з ними. Національна самосвідомість відображає ступінь засвоєння елементів загальнонаціональної свідомості окремими представниками нації [9].

Високий рівень національної свідомості пов'язаний не просто з теоретичним усвідомленням процесів національного відродження, а й з практичною готовністю людини до участі в розбудові незалежної держави. У дітей з розвиненою національною самосвідомістю формуються стійкі мотиви належності, користі народу, нації, підвищується громадська відповідальність за свої вчинки. У цьому процесі формується і справжня любов до інших народів, культур.

Як один з базових компонентів суспільної свідомості, система морально-патріотичних цінностей має складну структуру та є об'єктом вивчення ряду суспільних наук, і, перш за все: історії, етнології, соціології, політології, етнічної психології та психології міжгрупових відносин. На рівні окремої особистості патріотизм розглядається як один з компонентів його особистісної підструктури і віднесений до області вищих почуттів і стійких особистісних особливостей (цінностей, переконань, норм поведінки, критеріїв оцінки соціальних явищ) [10].

У зміцненні патріотичних почуттів велику роль відіграє героїчне виховання – формування бойового морально-психологічного духу, виховання глибокого розуміння громадянського обов'язку, готовності захищати Батьківщину, оволодіння військовими знаннями, вивчення бойових традицій та героїчних сторінок історії українського народу, його Збройних сил [6].

В умовах реформування освіти, надмірно захопившись її деідеологізацією, особливо у вихованні підростаючого покоління, в Україні знівельовано ідейну спрямованість виховання, в основі якого мають бути національно-патріотичні цінності. Їх спектр широкий: «патріотизм», «почуття національної гідності», «історична пам'ять», «самопожертва в ім'я Батьківщини» тощо. Доцільно зупинитись на пошуку пантеону героїв, що має важливе значення у контексті виховання і самовиховання на засадах національно-патріотичних цінностей.

На жаль, до сьогоднішнього дня такий пантеон героїв не сформований. Імена героїв мають вшановуватись, а на їх прикладі слід виховувати цілі покоління українців. Саме особистісні якості, подвиг життя героїв мали б лягти в основу виховного ідеалу (ідеалу національного виховання) як зразка людської поведінки і відносин, що впливають із мети життя [11].

У Конституції України, Національній доктрині розвитку освіти України, Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, Законі України "Про освіту" та інших державних нормативно-правових документах як стратегічні визначаються завдання виховання в особистості любові до Батьківщини, усвідомлення свого громадянського обов'язку на основі національних і загальнолюдських духовних цінностей, утвердження якостей громадянина-патріота України.

З метою виховання громадянина-патріота України у 2015р. Указом Президента України затверджено Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016 - 2020 роки, Наказом Міністерства освіти і науки України у 2015 р. затверджено Концепцію національно-патріотичного виховання дітей і молоді.

У НУБіП України впроваджено власну програму виховання студента «Фахівець, громадянин, патріот». У програмі розкриваються концептуальні засади планування виховної роботи наставником академічної групи та іншими учасниками освітнього процесу, означається зміст і цілі виховання у їх послідовній і логічній реалізації від першого по четвертий рік навчання студента. Програма враховує державний календар свят і пам'ятних дат, ювілеї, особливості професій типу «людина-природа», прославляє національних героїв, охоплює усі напрями змісту виховання та забезпечує гармонійний і різнобічний розвиток особистості студента [7]. Виховання розглядають не тільки як науку, що базується на теорії, відповідних закономірностях, використовує обґрунтовані підходи і оперує чітко визначеними способами досягнення цілей, це також мистецтво, що передбачає творчість наставника [12].

Висновки та перспективи (Discussion). Отже, сучасні науковці вважають, що моральне виховання є одним із головних факторів формування сучасного громадянина-патріота, адже воно інтегрує в собі абсолютно всі напрями виховання.

Одним із найсуттєвіших показників моральності людини є патріотизм. Патріотизм як моральна якість має інтегральний зміст.

Над дослідженнями проблеми виховання моральних цінностей у минулому працювали такі видатні постаті української педагогіки як Володимир Мономах, Г. Сковорода, Т. Шевченко, М. Грушевський, Г. Ващенко, А. Макаренко та В. Сухомлинський. Цікавить дана тематика і сучасних педагогів-новаторів. Проблеми моральності особистості, духовності, виховання моральних, духовних, національних, патріотичних цінностей досліджують І. Бех, Г.Шевченко, Н. Волошина, Р. Сопівник. А. Капська, В. Неділько, Є. Пасічник, Б. Степанишин, О. Вишневський, В. Кремень, Ю. Бондаренко та ін.

У зв'язку з трагічними подіями, що відбуваються у нашій державі, коли постала реальна загроза її цілісності, з метою виховання громадянина-патріота з високорозвинутими моральними якостями, була вдоскоалена нормативно-правова база у сфері національно-патріотичного виховання. У Національній доктрині розвитку освіти України, Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 р., Законі України "Про освіту", Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016 - 2020 рр., Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді та інших державних нормативно-правових документах червоною ниткою проходить завдання виховання в особистості любові до Батьківщини, засвоєння моральних цінностей, формування якостей громадянина-патріота України.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні ціннісних орієнтацій сучасної молоді.

Список використаних джерел

1. Бех І.Д. Виховання особистості: Сходження до духовності:Наук. видання./ І.Д.Бех – К.: Либідь, 2006. – 272 с.
2. Бим-Бад Б. М. Педагогический энциклопедический словарь / Гл. ред. Б.М.Бим-Бад. – М.: Большая Российская энциклопедия, 2002. – 3.
3. Вовк В. І. Патріотизм як елемент культури : бібліогр. огляд-дайджест / [уклад. В. І. Вовк ; ред. : С. О. Чачко, В. М. Кучерява] ; Держ. б-ка України для юнацтва. – К. : [б.в.], 2016. – 36 с.
4. Волошина Н. М. Соціально-філософський вимір патріотизму сучасного українського суспільства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філософ. наук: спец.09.00.03 "Соціальна філософія і філософія історії" / Н.М. Волошина. – К.,2010. – 20 с.
5. Кремень В. Г. Енциклопедія освіти / Акад. пед. Наук України; /головний ред. В.Г. Кремень, – К.: Юрінком інтер, 2008 – 1040 с.
6. Максимюк С.П. Педагогіка: Навчальний посібник./ С.П. Максимюк. – К.: Кондор, 2009. – 670 с.
7. Ніколаєнко С.М. Програма виховання студента: «Фахівець, громадянин, патріот» / С.М.Ніколаєнко, В.Д.Шинкарук, Д.М.Рудень, Р.В.Сопівник, І.В.Сопівник, Г.В.Петрів, А.О.Кушнір, В.В.Мойсєєв, О.П.Давидова. – К.: «Компринт», 2016. – 74 с.
8. Рапацевич Е. С. Новейший психолого-педагогический словарь / сост. Е.С.Рапацевич; под общ. ред. А.П. Астахова, – Минск:Современная школа, 2010. – 928 с.
9. Савицька О.В. Етнопсихологія: навч. посіб. / О. В. Савицька, Л. М. Співак. – К. Каравела, 2011. – 263 с.
10. Сопівник І.В. Виховання громадянина в аграрному вищому навчальному закладі / І. В. Сопівник, В. П. Лисенко, Р. В. Сопівник. – К.: Видавничий центр НАУ, 2007. – 217 с.
11. Сопівник Р. В. Виховання і самовиховання на засадах національно-патріотичних цінностей: методичний посібник для студентів і науково-педагогічних працівників аграрних і природоохоронних ВНЗ / Р.В. Сопівник, Петрів Г.В. – К.: «ЦП «Компринт», 2014. – 185 с.
12. Сопівник Р.В. Планування виховної роботи у вищому навчальному закладі // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Педагогіка, психологія, філософія». – 2016. – № 239. – С. 229-234.
13. Сопівник Р.В. Еволюція ідей відбору та формування якостей лідера у процесі фахової підготовки майбутніх аграріїв // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені В.Гнатюка. Серія: Педагогіка. – 2012. – №3. – С. 13-18.
14. Філімонова Т. В. Національно-патріотичне виховання особистості: педагогічний аспект/ Т. В. Філімонова //Педагогічні науки . – Вип. 2 . – Бердянськ: БДПУ, 2016 . – 270 с.
15. Шинкарук О.В. Якість вищої освіти та її правове забезпечення в Україні / О.В. Шинкарук // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України / Серія "Педагогіка. Психологія. Філософія" / Редкол. Ніколаєнко С.М. (відп. ред.) та ін. - К.: Міленіум, 2015. – Вип. 208. – Ч.2. – С.383-395.

References

1. Bekh, I.D. (2006) Vychovannia osobystosti: Skhodzhennia do dukhovnosti [Education of the individual: the Ascent to spirituality:Science. Edition] K.: Lybid. 272.
2. Bim-Bad, B. M. (2002) Pedahohycheskyi entsyklopedycheskyi slovar [Pedagogical encyclopedic dictionary] M.: Great Russian encyclopedia. 3.
3. Wovk, V. I., Chachcko S. A., Kucheriava V. M. (2016) Patriotyzm yak element kultury : bibliohr. ohliad-daidzhest [Patriotism as an element of culture : bibliography. digest-the digest] K. : [b.in.] 36.
4. Voloshina, N. M. (2010) Sotsialno-filosofskyi vymir patriotyzmu suchasnoho ukrainskoho suspilstva [Socio-philosophical dimension of patriotism in contemporary Ukrainian society] K. 20.
5. Kremen, V. G. (2008) Entsyklopediia osvity [Encyclopedia of education]. K.: Yurinkom inter. 1040.

6. Maksymiuk, S. P. (2009) Pedahohika [Pedagogics]. K.: Kondor, 670.
7. Nikolaienko S.M., Shynkaruk V.D., Ruden D.M., Sopivnyk R.V., Sopivnyk I.V., Petriv H.V., Kushnir A.O., Moisieiev V.V., Davydova O.P. Prohrama vykhovannia studenta: «Fakhivets, hromadianyn, patriot» [Student education program «specialist, citizen, patriot»]. Kiev: «Kompynt», 74.
8. Rapatsevich, E. S. (2010) Noveishyi psykhologo-pedahohycheskyi slovar [The Newest psycho-pedagogical vocabulary]. Minsk:Modern school. 928.
9. Savitskaya, O. V., Singer L. M. (2011) Etnopsykhohohiia [Ethnic psychology]. K. Karavel-la. 263.
10. Sopivnyk, I.V., Lysenko, V.P., Sopivnyk, R.V. (2007) Vykhovannia hromadianyna v ahrarnomu vyshchomu navchalnomu zakladi [Educating citizens in agrarian university]. K.: Vydavnychiy tsentr NAU, 217.
11. Sopivnyk, R. V. Petriv, H.V.(2014). Vyhovannia i samovyhovannia na zasadakh natsionalno-patriotychnykh tsinnosti: metodychni posibnyk dlia studentiv i naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv ahrarnykh i pryrodookhoronnykh VNZ [Vyhovannia i samovyhovannia na zasadakh natsionalno-patriotychnykh tsinnosti: metodychni posibnyk dlia studentiv i naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv ahrarnykh i pryrodookhoronnykh VNZ] . Kyiv: Kompynt, 185.
12. Sopivnyk, R. V. (2016) Planuvannia vykhovnoi roboty u vyshchomu navchal'nomu zakladi [Planning of educational work in higher education]. Naukovyi visnyk Natsional'nogo universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Seriiia "Pedagogika. Psykhologia. Filozofia", 239, 229-234.
13. Sopivnyk, R.V. (2012) Evoliutsiia idei vidboru ta formuvannia yakosti lidera u protsesi fakhovoi pidhotovky maibutnykh ahrariiv [Evolution of the ideas of selection and formation of qualities of leader in the training of prospective farmers]. Naukovi zapysky Ternopil'skoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni V. Hnatiuka. Seriiia: Pedahohika. 3. 13–18.
14. Filimonova, T. V. (2016) Natsionalno-patriotychne vykhovannia osobystosti: pedahohichnyi aspekt [National-Patriotic education of personality: the educational aspect]. Pedahohichni nauky. 2. Berdiansk: BDPJ. 270.
15. Shynkaruk, O.V. (2015) Yakist vyshchoi osvity ta yii pravove zabezpechennia v Ukraini [Quality of higher education and its legal support in Ukraine]. Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Seriiia "Pedahohika. Psykhohohiia. Filozofiiia". 208. 2. 383-395.

ВОСПИТАНИЕ НРАВСТВЕННЫХ ЦЕННОСТЕЙ ГРАЖДАНИНА-ПАТРИОТА В ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ И НОРМАТИВНО-ПРАВОВЫХ ДОКУМЕНТАХ

Н.А. Варивода

Аннотация. В статье рассматриваются основные аспекты воспитания будущих граждан нашего государства на основе морально-патриотических ценностей и анализируется их отражение как в педагогической литературе, так и в действующих нормативно-правовых актах. Указывается, что проблему воспитания нравственных ценностей исследовали как педагоги-классики, так и современные педагоги-новаторы. Отмечается, что содержание и теоретико-методологические основы нравственного воспитания всесторонне освещаются в нормативно-правовых документах. Акцентируется внимание на важности воспитания морально-патриотических ценностей у подрастающего поколения граждан.

Ключевые слова: нравственное воспитание, патриотическое воспитание, патриотизм, патриотические ценности, национальное самосознание, национальные герои.

EDUCATION OF MORAL VALUES OF CITIZEN-PATRIOT IN PEDAGOGICAL LITERATURE AND NORMATIVE-LEGAL DOCUMENTS

N.A. Varivoda

Abstract. The article deals with the main aspects of education of future citizens of our country on the basis of moral and patriotic values and analyzes their reflection in pedagogical literature as well as in the current normative legal acts. It is pointed out that the problem of the cultivation of moral values was studied both by classical educators and modern educators-innovators. It

is noted that the content and the theoretical and methodological foundations of moral education are comprehensively covered in normative legal documents. The emphasis is placed on the importance of raising moral and patriotic values in the younger generation of citizens.

Key words: moral upbringing, patriotic education, patriotism, patriotic values, national identity, national heroes.

УДК 371.134:81.161.2(07)

САМОРЕАЛІЗАЦІЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ-ФІЛОЛОГА

В. А. ГОНЧАРУК, кандидат педагогічних наук, доцент

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Анотація. У статті охарактеризовано інноваційну технологію професійної підготовки майбутнього вчителя-філолога. Наголошено, що основу вищезазначеної технології становить розвиток творчого потенціалу вчителя. У результаті проведеної експериментальної перевірки встановлено, що ефективність професійної підготовки майбутніх учителів-філологів істотно зростає за умови розвитку у студентів творчих умінь і навичок проведення українознавчої роботи в школі.

Ключові слова: учитель-філолог, творчий потенціал особистості, підготовка майбутнього вчителя, професійна діяльність, творча особистість, інноваційні технології.

Актуальність (Introduction). У наш час необхідно спрямовувати спільні зусилля учених-теоретиків, педагогів-практиків на з'ясування ролі вищої освіти у вихованні активної в професійній діяльності особистості, вільної у своєму виборі, відповідальної, гнучкої, здатної знайти шляхи до втілення свого призначення в житті.

Професійний розвиток викладача є важливою складовою особистісного розвитку й ґрунтується на системі культурологічних, психолого-педагогічних способів діяльності, за допомогою яких творчо осмислюються й розв'язуються як освітні проблеми, так і завдання власної життєдіяльності.

Учитель виступає визначальною постаттю у навчально-виховному процесі сучасних загальноосвітніх навчальних закладів. Від ефективності його діяльності залежить у майбутньому рівень освіченості, вихованості, творчості молодих представників Української нації. Виховати творчу особистість учня і спрямувати її на постійне самовдосконалення зможе тільки національно свідомий і творчо активний учитель.

Дослідження творчого потенціалу особистості, шляхів його розвитку й самореалізації набуває особливого значення в умовах глобалізації, яка спричиняє трансформацію основних соціальних інститутів та виникнення потреби підготовки фахівців нової генерації, які здатні не лише до творчого самостійного мислення, а й можуть швидко реагувати на виклики часу й оперативно приймати відповідальні рішення.

Сучасні умови життя зумовлюють виникнення значної кількості ділянок самореалізації, тоді у такій ситуації перед особистістю вчителя виникає дилема – як заявляти про себе в педагогічній галузі, як виявляти ініціативу та бути активною, як досягти успіхів у професійній діяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій (Analysis of recent researches and publications). Процес самореалізації особистості людини упродовж життя досліджували такі вчені, як Л. Виготський, С. Рубінштейн, І. Бех, Л. Божович, В. Давидов, Д. Ельконін. Науково-методичні пошуки потужно спрямовуються на обґрунтування інноваційних методик, технологій підвищення якості підготовки спеціалістів як головної вимоги на шляху входження української освіти до європейської мегасистеми.

Фундаментальні дослідження з проблематики творчості та творчого потенціалу особистості належать ряду вітчизняних науковців та їх послідовників, як-от О. Базалуку, Л. Батліній, Є. Бистрицькій, І. Бичку, В. Бойку, Л. Губерському, М. Євтуху, І. Зязюну,

© В. А. Гончарук, 2017